

zadaće i uloga prostornog planera u selu i seoskom području

dorica žagar

münchen, njemačka

—→ Radi boljeg razumijevanja ovog kratkog predavanja, dopustite mi da kažem nekoliko riječi o svojoj stručnoj pozadini:

- studij arhitekture u Zagrebu
- postdiplomski studij urbanizma u Münchenu
- gotovo dvadeset godina prakse kao samostalni projektant-urbanist u Münchenu, s djelovanjem na pretežno seoskom prostoru.

Zadaci i uloga urbanista pri razvoju sela i seoskog područja u posljednjih se dvadeset godina gotovo preokrenula.

Na početku sedamdesetih godina vladala je predodžba da prostorno planiranje putem planova i stručnih mišljenja postaje poželjna stvarnost i budućnost, koju samu po sebi treba realizirati. Tradicionalnu stručnu samouvjerenost urbanista-planera opisuje pomalo podrugljivo prof. Albers. »Dobar urbanist radi na onom *jedino ispravnom* planu, političku potvrdu kojega on doživljava kao formalnost. Alternative se za vrijeme projektiranja mogu pojavljivati, ali odabir jedne od njih on smatra svojim osobnim područjem struke...«. Ovaj temeljni stav danas bismo okarakterizirali kao »tehnokratski«, ali on se nekada doživljavao prije kao brižljiv... Urbanist – predstavnik općeg dobra, nepristran i branitelj slabih.

Osamdesete godine bile su obilježene razvojem alternativa – raspravama o prednostima i manama – ali većinom u malim, odabranim, kompetentnim skupinama koje su imale političku moć. Na pitanje jesu li i kada su građane pitali za mišljenje, poneki gradonačelnici odgovarili su: »Tko puno pita, dobiva puno glupih odgovora...«.

Danas, u devedesetima, više se ništa ne događa bez građana, a planiranje se prihvaća kao dugoročan proces, kojega završetak nije predvidljiv. »Procesi kojih završetak nije poznat, moraju se organizirati...« (Karl Ganser). Urbanist je danas postao koordinator i moderator demokratskih procesa

(u kojima je neophodno pravno, stručno i političko sudjelovanje) – koji vjeruju da opće dobro slijedi samo po sebi.

Naravno, urbanist ne smije svoju ulogu ograničavati samo na ulogu moderatora i koordinatora. On ima specifičan i neosporiv nalog za integraciju mnogih struka u prostornim strukturama te trajni razvitak smjernica za planiranje u cijelosti.

Toliko o promjenama u »kulturi« prostornog planiranja, te bih sada naglasila još tri sadržajno bitna težišta planiranja na seoskom prostoru koja se meni čine posebno važnim:

1. Potrebno je prije svega razvijati rješenja koja su specifična za mjesto na kojem se primjenjuju. Klaus Selle u svojim deset teza o stajalištu i razvoju kulture planiranja kaže: Posebno dobiva značaj pred općim. (Ne postoje recepti koji se mogu primijeniti na svako selo.)

2. Usko povezano s rješenjima problema specifičnim za određeno područje jest traganje za potencijalima za djelovanje na samom mjestu (tzv. endogeni potencijali). Svakodnevno znanje i iskustvo lokalnog stanovništva i građanske inicijative mogu jednako tako biti važne kao i upravne strukture i lokalni gospodarski interesi.

Samo ako se endogene potencijale uspije aktivirati i ugraditi u motivirajuće procese planiranja, nastaje realna sigurnost planiranja i realizacije.

3. Neizbježno je prekoračivanje i prelaženje granica između resursa. Konceptija razvitka sela i seoskog područja integracijski su proizvodi kulturne, strukturalne, ekološke i socijalne politike.

Za kraj bih htjela ohrabriti hrvatske kolege da osvoje seosko područje, kao područje rada, te ga sačuvaju od mogućeg pogrešnog razvoja.